

Гаценко Тетяна Михайлівна

здобувач магістратури 2-го курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Домашнє насильство є однією з найактуальніших соціально-психологічних проблем, з якою прямо зустрічається більшість населення, незалежно від класових, культурних та економічних аспектів. Воно є однією з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини.

Насильство найчастіше розглядають як комплексне явище. Комплексність характеризується існуванням різних типів насильства в залежності від характеру травм. Деякі дослідники визначають насильство як емоційне або фізичне страждання, та як фізичну і сексуальну образу на тлі дуже сильного психологічного тиску. Психологи центру «АННА» (Асоціація «Ні Насильству») дають домашньому насильству наступне визначення: «...повторюваний зі збільшенням частоти цикл фізичної, сексуальної, словесної, емоційної та економічної образи з метою контролю, залякування, навіювання почуття страху...» [2, с. 105].

Більшість психологів зазначає, домашнє насильство неминуче призводить до появи негативних наслідків. По-перше, змінюється ставлення до себе, по-друге, змінюється ставлення до інших людей, суспільства; по-третє, змінюється ставлення до життя, та втрачається його сенс. Окрім того, завдається значна шкода фізичному здоров'ю, аж до тяжких травм та смерті, виникають тривожні стани, депресії та посттравматичні розлади (ПТСР) [5].

На даний час в Україні дуже погана статистика щодо насильства над жінками. За останніми дослідженнями 70% жінок піддаються різним формам знущань та принижень, та понад 20% жінок потерпають від насильства постійно. Щороку в Україні від домашнього насильства гинуть 600 жінок. Лише 10-15% постраждалих звертаються до поліції. Щорічно 1,1 мільйон

українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї, та лише 10% жінок, які піддаються насильству, вирішують говорити про це [1].

Незважаючи на жахливу статистику більшість випадків домашнього насильства, відбувається з мовчазної згоди жертви, залишаючись внутрішньою проблемою сім'ї, тим самим все сильніше розв'язуючи руки кривдників. Адже, у свідомості багатьох жінок домашнє насильство не є чимось протиправним чи неприпустимим, вони знаходять більше сотні причин, що виправдовують агресію їх партнерів. В психології цей стан називається «стокгольмський синдром» [3, с.282]. Жертви схильні виправдовувати своїх мучителів з багатьох підстав: тут і фінансова залежність, і відсутність власного житла, і не розуміння того, як уникнути агресії, а також невіра в те, що хтось може допомогти. Відсутність розуміння заважає правильно оцінити проблему і розробити шляхи її вирішення, і на законодавчому рівні, і на рівні розробки адекватних заходів соціальної та психологічної допомоги жертвам сімейного насильства та корекції насильницької поведінки їх кривдників. Хоча в останні роки в Україні на законодавчому рівні відбулися значні зміни. Зокрема, 11 січня 2019 року вступив в силу Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який передбачає кримінальну відповідальність кривдників [4] та запрацював пілотний проект «Поліцейська мережа протидії домашньому насильству» (скорочено – «ПОЛІНА»). Проект підготовлено у співпраці із ОБСЄ, Центром координації проектів канадської поліцейської місії, ПРООН в Україні та ООН Жінки. Мета проекту – збільшити кількість звернень і зареєстрованих випадків домашнього насильства та адекватну реакцію на них, та підвищити обізнаність суспільства щодо проблеми.

Отже, домашнє насильство – це проблема, що стосується не тільки конкретної людини, пари, чи сім'ї. Його причини пов'язані з економічною ситуацією, суспільними нормами та ставленням до насильства. У нашій спільноті домашнє насильство, насамперед, слід аналізувати як гендерну проблему, що базується на ірраціональних, патріархальних та недопустимих установках пострадянського соціуму. Саме тому, проблема не зникає, відтворюється та часто замовчується.

Таким чином, особливої уваги потребує питання гендерної освіти молоді. На даний час соціальна ситуація в Україні така, що не кожен має досвід позитивних моделей взаємовідносин в родині. Перспективою подальших досліджень є пошук оптимальних шляхів вирішення даної проблеми через введення спеціальних навчальних курсів для підвищення якості гендерного виховання та налагодження позитивної комунікації в сім'ї, вміння долати агресію та управляти конфліктами, а також в розробці та підборі відповідних засобів профілактики та корекції віктимної поведінки у жінок.

Список бібліографічних посилань

1. Добробут і безпека жінок , звіт ОБСЄ. Organization for Security and Cooperation in Europe, 2019. URL:https://www.osce.org/files/f/documents/0/8/440318_0.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
2. Забелина Т.А. Женщина и насилие. Москва : ЭКСМО-Пресс, 2001. 105 с.
3. Запобігання насильству в сім'ї у діяльності фахівців соціальної сфери: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Бондаровська В. М., Журавель Т.В., Пилипас Ю. В. Київ: ТОВ «Видавничий дім «КАЛИТА», 2014. 282 с .
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Голос України*. 2018.06 січ.(№4) . С.7-13.
5. Савчук О.М. Наслідки подружнього насильства: індивідуально- психологічна перспектива. *Наукові записки*. Т. 20: Спеціальний випуск, 2002. С.385-387.

Науковий керівник: *Жданова Ірина Вячеславівна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент.*
